Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yhteyspisteestä sekä tuoteyhteyspisteestä Euroopan unionin markkinavalvontaa ja vastavuoroista tunnustamista koskevien asetusten täytäntöönpanemiseksi. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi jatkossa EU:n markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena yhteyspisteenä. Kyseessä on jäsenvaltioille uusi tehtävä. Yhteyspisteen yhteyteen ehdotetaan perustettavan uusi markkinavalvonnan yhteistyöryhmä. Lisäksi organisoitaisiin uudelleen vastavuoroista tunnustamista koskevassa asetuksessa tarkoitettu tuoteyhteyspisteen tehtävä siirtämällä se työ- ja elinkeinoministeriöstä jatkossa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hoidettavaksi.

Lisäksi ehdotetaan kansallisista syistä, että tekstiili- ja jalkinemerkintöjen markkinavalvonta siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. Jalkine- ja tekstiilimerkintöjen markkinavalvontaa koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 16.7.2021. Tuoteyhteyspistettä koskevaa säännöstä sovellettaisiin 16.7.2021 alkaen.

_____

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....3
1 Asian tausta ja valmistelu....3
1.1 Tausta....3
1.1.1 Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävät....3
1.1.2 Jalkine- ja tekstiilimerkinnät....3
1.2 Valmistelu....4
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu....4
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu....4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....5
3 Nykytila ja sen arviointi....8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....10
4.1 Keskeiset ehdotukset....10
4.2 Pääasialliset vaikutukset....12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset....12
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan....14
4.2.3 Vaikutukset kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin....15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot....16
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset....16
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot....16
6 Lausuntopalaute....17
7 Säännöskohtaiset perustelut....19
8 Voimaantulo....23
9 Toimeenpano ja seuranta....23
10 Suhde muihin esityksiin....24
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä....24
10.2 Suhde talousarvioesitykseen....25
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....25
LAKIEHDOTUS....26
Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta....26
LIITE....29
RINNAKKAISTEKSTIT....29
Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta....29

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

1.1.1 Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävät

Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettuun lakiin (1137/2016, jäljempänä *markkinavalvontalaki*) ehdotetaan lisättävän säännökset markkinavalvonnan yhteyspisteestä, tuoteyhteyspisteestä sekä toimivaltuuksista näiden tehtävien hoitamiseksi. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävää sekä näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavia toimivaltuuksia esitetään Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Kansallisen markkinavalvonnan yhteyspisteen nimeäminen perustuu jäsenvaltioiden velvollisuuteen nimetä yhteyspiste, josta säädetään markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1020 (jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*). Tuoteyhteyspisteestä ja sen tehtävistä säädetään toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/515 (jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*), minkä lisäksi joistain tuoteyhteyspisteen tehtävistä säädetään myös markkinavalvonta-asetuksessa. Tuoteyhteyspisteen tehtävän hoitamiseen liittyvää sääntelyä on myös tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1724 (jäljempänä *SDG-asetus*). Asetus tuli voimaan 12.12.2018. SDG-asetuksen soveltaminen alkaa 12.12.2020. SDG-asetuksen täytäntöönpano on parhaillaan käynnissä. Asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Komissio ja jäsenmaat toimivat tiiviissä yhteistyössä asetuksen toimeenpanossa. Täytäntöönpanon aikana tehdään myös arviota siitä, mitä muutoksia asetus mahdollisesti edellyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Toistaiseksi muutostarpeita ei ole tunnistettu. Kansalliset lainsäädäntömuutokset ja –toimet kuuluvat sen hallinnonalan ministeriön vastuulle, jolle toimet kohdistuvat.

Markkinavalvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen eri tuoteryhmien markkinavalvontaa koskeva säädös. Markkinavalvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan myös kansallista täydentävää sääntelyä. Asetuksen soveltaminen alkaa pääosin 16.7.2021, mutta joiltain osin jo 1.1.2021. Markkinavalvonta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää tässä esityksessä ehdotettavan yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta täydentävää kansallista sääntelyä. Täydentävää sääntelyä on perusteltua antaa vaiheittain ja tässä esityksessä esitetään niitä muutoksia kansalliseen sääntelyyn, joilla on budjettivaikutuksia.

1.1.2 Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ovat katsoneet tarkoituksenmukaiseksi ja lainsäädännön täytäntöönpanon vahvistamiseksi välttämättömäksi, että jalkineissa käytettävien materiaalien sekä tekstiilituotteissa käytettävien materiaalien ja niitä vastaavien kuitujen koostumuksen vaatimustenmukaisuuden valvontatehtävät siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 19.12.2017 ehdotukset vastavuoroisen tunnustamisen asetukseksi (KOM(2017) 796 lopullinen) ja markkinavalvonta-asetukseksi (KOM(2017) 795 lopullinen). Nämä asetusehdotukset olivat osa niin kutsuttua tavarapakettia. Paketti sisälsi myös komission tiedonannon Tavaramarkkinoiden säädöspaketti: lujitetaan luottamusta sisämarkkinoihin (KOM(2017) 787 lopullinen) sekä kaksi komission kertomusta. Aloitteet olivat osa komission sisämarkkinastrategian (KOM(2015) 550 lopullinen) toimeenpanoa.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen osalta ehdotuksen vaikutusten arviointi perustui pääosin joulukuussa 2017 annetun komission EU-tason vaikutusarvion (SWD(2017) 471 final) tuloksiin. Johtopäätös oli, että vastavuoroisen tunnustamisen periaate ei vuonna 2008 säädetystä asetuksesta huolimatta toiminut siten, kun sen odotettiin toimivan.

Ehdotukseen markkinavalvonta-asetukseksi liittyi komission vaikutusten arviointi (SWD(2017) 466 final) sekä tiivistelmä vaikutusten arvioinnista (SWD(2017) 467 final). Ehdotuksella arvioitiin olevan useita positiivisia vaikutuksia. Ehdotuksella arvioitiin kehitettävän ja tehostettavan EU:n markkinavalvontasääntelyä edistäen näin tuotteiden vaatimustenmukaisuutta sisämarkkinoilla, sisämarkkinoiden häiriötöntä toimintaa ja luottamusta sisämarkkinoiden toimivuuteen.

Komission ehdotusten käsittely neuvoston työryhmässä aloitettiin tammikuussa 2018. Molempia asetusehdotuksia käsiteltiin neuvoston teknisen harmonisaation työryhmässä. Euroopan unionin neuvosto ja parlamentti hyväksyivät vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen maaliskuussa 2019 ja markkinavalvonta-asetuksen kesäkuussa 2019.

Komission ehdotuksia koskevat U-kirjelmäluonnokset valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriössä ja niitä käsiteltiin EU-asioiden komitean alaisen EU8-jaoston (sisämarkkinajaosto) kokouksessa 14.2.2018. Ennen kokousta kirjelmäluonnokset olivat kommentoitavina useilla tuotesääntelyn ja markkinavalvonnan kannalta keskeisillä sidosryhmillä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetusehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä U 11/2018 vp ja markkinavalvonta-asetusehdotuksesta valtioneuvoston kirjelmä U 12/2018 vp maaliskuussa 2018. Talousvaliokunnan lausunnot TaVL 11/2018 vp ja TaVL 12/2018 vp suurelle valiokunnalle valmistuivat 3.4.2018. Talousvaliokunnan lausuntojen mukaiset eduskunnan kannat hyväksyttiin suuressa valiokunnassa 6.4.2018.

Suomi pääosin kannatti molempia asetusehdotuksia. Suomi piti kuitenkin tärkeänä sitä, ettei asetuksissa tarkoitetut menettelyt tosiasiassa muodosta tarpeetonta hallinnollista tai muuta taakkaa viranomaisille, valvonnan kohteille tai muille toiminnanharjoittajille. Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen osalta Suomi suhtautui myönteisesti täsmennyksiin viranomaisyhteistyön tiivistämisestä ja tuoteyhteyspisteen tehtävistä.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelussa on kuultu Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastoa.

Ehdotusta on käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa markkinavalvontasääntelyn koordinaatioryhmässä. Koordinaatioryhmä on perustettu markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanon koordinointia varten ja siihen kuuluvat edustajat markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien säädösten toimeenpanosta vastaavista ministeriöistä, joita ovat työ- ja

elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö. Lisäksi koordinaatioryhmässä on edustus valtiovarainministeriöstä erityisesti Tullia koskevan sääntelyn vuoksi sekä oikeusministeriöstä. Koordinaatioryhmän toimintaan osallistuu myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen edustaja.

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta (lausuntopalvelu.fi: diaarinumero VN/989/2020; Hankeikkunassa: TEM012:00/2020) oli lausunnolla ajalla 1.6.2020 - 14.7.2020. Ruotsinkielinen lausuntopyyntö oli lausuttavana ajalla 15.6.2020 - 31.7.2020. Esitysluonnos oli saatavilla julkishallinnon lausuntopalvelussa (lausuntopalvelu.fi), jossa lausuntoja voivat antaa kaikki organisaatiot ja kansalaiset.

Ehdotuksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausuntoa 81 eri taholta. Lausuntoa pyydettiin lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaistahojen lisäksi keskeisiltä sidosryhmiltä lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektoreissa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa https://tem.fi/hankehaku tunnuksella TEM012:00/2020.

Hallituksen lainsäädäntöohjelmaan vuosille 2019-2023 on kirjattu Euroopan unionin tavarapaketin täytäntöönpano.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Markkinavalvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen eri tuoteryhmien markkinavalvontaa koskeva säädös. Lisäksi asetuksessa säädetään ulkorajavalvonnasta sekä asetetaan joitain velvoitteita talouden toimijoille. Markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluu 70 eri EU:n tuotesäädöstä. Asetus korvaa sen soveltamisen alkaessa tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 (jäljempänä *NLF-asetus*) markkinavalvontaa ja ulkorajavalvontaa koskevan sääntelyn. Markkinavalvonta-asetuksella kumotaan muun muassa NLF-asetuksen 15-29 artiklat ja vastaavat kohdat soveltamisalaa koskevasta artiklasta.

Markkinavalvonta-asetuksen tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa tehostamalla asetuksen soveltamisalaan kuuluvan unionin yhdenmukaistamislainsäädännön markkinavalvontaa. Tällä pyritään varmistamaan, että unionin markkinoilla asetetaan saataville ainoastaan vaatimustenmukaisia tuotteita ja varmistetaan siten muiden muassa terveyden ja turvallisuuden suojelun, kuluttajansuojan ja ympäristönsuojelun korkea taso. Asetuksessa säädetään tämän tavoitteen saavuttamiseksi muun muassa tietyistä talouden toimijoiden velvollisuuksista, markkinavalvontaviranomaisten vähimmäistoimivaltuuksista, rajatylittävästä yhteistyöstä valvontaviranomaisten kesken sekä yhteistyöstä tulliviranomaisten kanssa.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen tavoitteena on parantaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla. Asetuksella pyritään tehostamaan sisämarkkinoiden toimintaa parantamalla vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista ja poistamalla perusteettomia kaupan esteitä. Asetusta sovelletaan tilanteessa, jossa tuotteille on asetettu lainsäädännössä tai viranomaismääräyksessä kansallisia vaatimuksia, eikä näitä vaatimuksia ole yhdenmukaistettu EU:ssa. Asetus on menettelysäännös eikä siinä säädetä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen sisällöstä. Vastavuoroista tunnustamista koskevaa asetusta sovelletaan kaikenlaisiin tuotteisiin, myös maataloustuotteisiin.

Aiempi tiettyjen kansallisten teknisten määräysten soveltamista toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyihin tuotteisiin koskevista menettelyistä sekä päätöksen N:o 3052/95/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 764/2008 kumottiin vastavuoroisen tunnustamisen asetuksella. Uuden vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen soveltaminen alkoi 19.4.2020.

Tällä esityksellä on tarkoitus panna täytäntöön ne osat markkinavalvonta-asetuksesta ja vastavuoroisen tunnustamisen asetuksesta, joilla arvioidaan olevan budjettivaikutuksia. Tällaisia ovat kansallisen yhteyspisteen sekä tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi tarvittava sääntely. Tässä osiossa kuvataan siten markkinavalvonta-asetukseen sekä vastavuoroisen tunnustamisen asetukseen sisältyvää yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevaa sääntelyä. Muuta markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavaa kansallista sääntelyä on tarkoitus esittää vaiheittain. Tavoitteena on pääasiallisesti antaa muusta tarvittavasta kansallisesta sääntelystä hallituksen esitykset keväällä 2021. Vastavuoroisen tunnustamisen asetus ei arvion mukaan edellytä muuta täydentävää kansallista sääntelyä.

Yhteyspistettä ja sen tehtäviä koskeva sääntely

Markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on nimettävä yhteyspiste, joka vastaa ainakin markkinavalvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten yhteensovitetun kannan esittämisestä ja kansallisista strategioista ilmoittamisesta. Yhteyspiste avustaa myös asetuksen VI luvussa säädetyssä eri jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisten yhteistyössä. Jäsenvaltiolle jätetään näin asetuksessa kansallista liikkumavaraa järjestää yhteyspisteen tehtävät tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavallaan.

Yhteyspisteen tulee muodostaa markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettu yhteensovitettu kanta, joka edustaa kaikkien markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien 70 tuotesäädöksen markkinavalvontaa ja ulkorajavalvontaa kansallisesti tekevien viranomaisten yhteistä näkemystä, ja jota yhteyspiste edustaa verkostossa. Suomessa näiden tuotesäädösten valvonta jakaantuu kuuden ministeriön hallinnonalalle, joten tehtävä on poikkihallinnollinen ja horisontaalinen.

Yhteyspiste vastaa 10 artiklan 4 kohdan mukaan myös jäsenvaltion markkinavalvontastrategian ilmoittamisesta. Markkinavalvontastrategioista säädetään markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklassa. Ne ovat vähintään neljän vuoden välein kussakin jäsenvaltiossa laadittavia strategioita, joilla edistetään johdonmukaista, kokonaisvaltaista ja yhdennettyä tapaa lähestyä markkinavalvontaa ja unionin yhdenmukaistamislainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa jäsenvaltion alueella. Markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklaan sisältyy myös muita tarkempia vaatimuksia markkinavalvontastrategian sisällölle. Markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklan kansallinen markkinavalvontastrategia korvaa jatkossa nykyisen sääntelyn (NLF-asetuksen) nojalla laadittavan kansallisen markkinavalvontaohjelman.

Markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan yhteyspiste avustaa myös jäsenvaltioiden välisessä markkinavalvontaviranomaisten keskinäisessä avunannossa ja yhteistyössä, josta säädetään tarkemmin asetuksen VI luvussa 22-24 artikloissa. Markkinavalvontaviranomainen voi tietyissä tilanteissa esittää tietopyynnön tai toimenpidepyynnön toisen jäsenvaltion markkinavalvontaviranomaiselle, mikäli se ei ole onnistunut yrityksistään huolimatta hankkimaan tarpeellista tietoa tai tarpeellinen toimenpide kuuluu toisen jäsenvaltion toimivallan piiriin. Asetuksessa säädettyjen ehtojen täyttyessä pyynnön vastaanottavan viranomaisen on toimitettava pyydetyt tiedot 30 päivän kuluessa tai tehtävä pyydetyt toimenpiteet viipymättä. Ase-

tuksessa säädetään myös erikseen niistä tilanteista, joissa pyynnön noudattamisesta voi kieltäytyä. Asetuksen 24 artiklan 4 kohdan mukaan yhteydenpito voi tapahtua suoraan markkinavalvontaviranomaisten välillä tai jäsenvaltioiden yhteyspisteiden kautta. Komissio on pyytänyt jäsenmaita ilmoittamaan ensisijaisen kanavan yhteydenpitoa varten. Alustavan arvion mukaan yhteydenpito voisi Suomessa tapahtua yhteyspisteen kautta. Lisäksi yhteyspisteiden tulee saada EU:n markkinavalvontaviranomaisten yhteisestä tieto- ja viestintäjärjestelmä ICSMS:stä (Information and Communication System on Market Surveillance) jäsenneltyjä tietoja keskinäistä avunantoa koskevista tapauksista. Näitä tietoja hyödyntäen yhteyspisteiden tulee 24 artiklan 7 kohdan mukaan antaa kaikki tarvittava tuki markkinavalvontaviranomaisille keskinäisen avunannon helpottamiseksi.

Markkinavalvonta-asetuksella perustetaan uusi tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevä unionin verkosto, josta säädetään asetuksen VIII luvussa 29-31 artikloissa. Verkosto toimii jäsenvaltioiden viranomaisten ja komission yhteistyöfoorumina ja yhdenmukaistaa markkinavalvonnan käytäntöjä unionissa ja tekee siten markkinavalvonnasta tehokkaampaa. Verkostossa jäsenvaltioita edustavat yhteyspisteet sekä valinnaiset kansalliset asiantuntijat. Lisäksi verkoston toimintaan osallistuvat komission edustajat ja eri tuotesektorien hallinnollisen yhteistyön ryhmien (Administrative Committees, ADCOs) puheenjohtajat. Yhteyspisteet osallistuvat myös tarvittaessa hallinnollisen yhteistyön ryhmien toimintaan. Yhteyspisteellä tulee olla oikeus käyttää unionin markkinavalvontaviranomaisten käytössä olevaa tieto- ja viestintäjärjestelmä ICSMS:ää ja yhteyspisteen tulee myös syöttää järjestelmään tiettyjä asetuksessa erikseen määriteltyjä tietoja.

Jäsenvaltioiden tulee 10 artiklan 5 kohdan mukaan varmistaa yhteyspisteen käytössä olevien resurssien riittävyys, kuten riittävästi pätevää henkilöstöä, riittävä asiantuntemus, menettelyt ja muut järjestelyt.

Tuoteyhteyspistettä ja sen tehtäviä koskeva sääntely

Tuoteyhteyspisteestä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on perustettava tuoteyhteyspisteitä ja ylläpidettävä niitä. Jäsenvaltio voi perustaa yhden tai useamman tuoteyhteyspisteen. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että tuoteyhteyspisteillä on riittävät resurssit ja toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseen. Tuoteyhteyspisteiden on tarjottava tietoja ja palveluitaan SDG-asetuksen mukaisesti.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa säädetään myös tuoteyhteyspisteiden tehtävistä. Tuoteyhteyspisteiden on annettava verkossa tietoa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta, vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen soveltamisesta, toimivaltaisista viranomaisista ja muutoksenhakumenettelyistä. Lisäksi tuoteyhteyspisteiden on annettava talouden toimijalle ja toisen jäsenvaltion viranomaiselle pyynnöstä tietoa kansallisista teknisistä määräyksistä sekä hallinnollisista menettelyistä. Tietopyyntöihin on vastattava 15 työpäivän kuluessa. Tuoteyhteyspisteet osallistuvat myös unionin tason yhteistyöhön komission ja muiden jäsenmaiden tuoteyhteyspisteiden kanssa. Yhteistyöstä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 10 artiklassa.

Tuoteyhteyspisteiden tehtävistä säädetään myös markkinavalvonta-asetuksessa. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan tuoteyhteyspisteiden tulee antaa talouden toimijoille pyynnöstä tietoa unionin yhdenmukaistamislainsäädännön saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanosta. Unionin yhdenmukaistamislainsäädännöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä

markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia EU-säädöksiä. Myös näiden tietopyyntöjen osalta on noudatettava vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädettyjä menettelyjä kuten 15 työpäivän määräaikaa vastauksen toimittamiselle.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa tarkoitetut tuoteyhteyspisteen tehtävät vastaavat pääosin tuoteyhteyspisteellä aiemminkin olleita tehtäviä. Markkinavalvonta-asetuksen ja SDG-asetuksen myötä tuoteyhteyspisteen tehtävät ja vastuut kasvavat.

Jalkine- ja tekstiilimerkintöjä koskeva sääntely

Jalkineiden materiaaleissa käytettävistä merkinnöistä säännellään kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 94/11/EY (jäljempänä *jalkinemerkintädirektiivi*). Direktiivin tarkoituksena on edistää sisämarkkinoiden kehitystä ja toimivuutta, antaa kuluttajille oikeaa tietoa ja teollisuuden edun mukaisesti vähentää petoksia jalkinealalla.

Tekstiilituotteiden merkintöjen vaatimustenmukaisuuden sääntely on harmonisoitu tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44 ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1007/2011 (jäljempänä *tekstiilimerkintäasetus*). Asetuksessa säädetään tekstiilikuitujen nimityksistä, tekstiilikuituja vastaavien selosteiden ja merkintöjen käytöstä sekä tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen määrittämisestä. Tekstiilimerkintäasetuksen tarkoituksena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ja antaa kuluttajille oikeaa tietoa.

Jalkinemerkintädirektiivi ja tekstiilimerkintäasetus sisältyvät markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan.

3 Nykytila ja sen arviointi

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Markkinavalvonta-asetuksessa säädetään 10 artiklassa jäsenvaltioille kokonaan uudesta velvollisuudesta nimetä yhteyspiste, joka vastaa ainakin tietyistä markkinavalvonta-asetuksessa määritellyistä tehtävistä. Osa yhteyspisteen tehtävistä koskee yleisesti markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinointia. Markkinavalvonnan yleiseen koordinaatioon liittyviä tehtäviä hoidetaan valtioneuvostotasolla työ- ja elinkeinoministeriössä. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toimii myös epävirallinen markkinavalvontaviranomaisten ja vastuuministeriöiden yhteistyöverkosto, markkinavalvontafoorumi, jossa horisontaalisia asioita käsitellään ja valmistellaan.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriössä. Tuoteyhteyspisteen tehtävästä ei ole kansallista sääntelyä, vaan tehtävää hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriön yleistoimivallan perusteella. Tuoteyhteyspisteen tehtävää on hoidettu työ- ja elinkeinoministeriössä vuodesta 2009 alkaen.

Markkinavalvonta-asetuksen myötä jäsenvaltioiden tulee nimetä yhteyspiste, järjestää menettelyt markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen yhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi sekä turvata yhteyspisteelle sen tehtävien hoitamista varten riittävät resurssit. Tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää siitä säätämistä laissa. Tuoteyhteyspisteen tehtävät

puolestaan laajenevat markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen myötä ja tehtäväkokonaisuus on muun muassa sen operatiivisen luonteen vuoksi perusteltua siirtää työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tuoteyhteyspisteen tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää sääntelyä vastaavalla tavalla kuin yhteyspisteen tehtävä.

Markkinavalvonta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää tässä esityksessä ehdotettavan yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta täydentävää kansallista sääntelyä, jota annettaisiin vaiheittain. Eri hallinnonalojen sektorikohtaista tarpeista johtuen osa hallituksen esityksistä on tarkoitus antaa syyskauden 2020 aikana. Pääasiallisesti asetuksen täytäntöönpanon edellyttämät hallituksen esitykset on tavoitteena antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2021.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Jalkinemerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevista merkinnöistä annetulla asetuksella (1147/1995). Asetus on annettu kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 15 §:n 1 kohdan nojalla (muutettu 561/2008). Kuluttaja-asiamies toimii kuluttajansuojalain 2 luvun 20 §:n mukaan markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteissa valvovana viranomaisena.

Tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkintöjä koskevasta markkinavalvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (298/2012) mukaan tekstiilimerkintäasetuksen mukaisena markkinavalvontaviranomaisena toimii kuluttaja-asiamies. Valtioneuvoston asetus on annettu kuluttajansuojalain 2 luvun 15 §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa 561/2008.

Tulli tekee NLF-asetuksen mukaista ulkorajavalvontaa. Markkinavalvonta-asetus sisältää säännökset ulkorajavalvonnasta ja näitä säännöksiä sovelletaan 16.7.2021 alkaen NLF-asetuksen sijaan.

Valvontaviranomaisena toimivan kuluttaja-asiamiehen toimintaa säädellään Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa (661/2012). Lain mukaan kuluttaja-asiamiehellä on tehtävässään tarkastusoikeus elinkeinonharjoittajan toimitiloihin, neuvotteluvelvollisuus lainvastaisesti toimineen elinkeinonharjoittajan kanssa ja tarvittaessa velvollisuus käyttää pakkokeinoja tai viedä asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä eräiden muiden lakien nojalla oikeus kieltää lainvastainen menettely. Laissa ei säännellä siitä, millä keinoin kuluttaja-asiamies toteuttaa markkinavalvontatehtäväänsä. Kuluttaja-asiamiehen on erityisesti toimittava aloilla, joilla on kuluttajien kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajan asemassa.

Jalkinemerkintädirektiiviin ja tekstiilimerkintäasetukseen liittyvä markkinavalvonta on suurimmalta osin teknistä ja edellyttää mahdollisuuksia muun muassa laboratoriokokeisiin. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettu laki ei sinänsä estä testausta laboratoriossa, mutta kuluttaja-asiamies ei kuitenkaan tyypillisesti käytä tällaisia menetelmiä valvonnassa eikä tämän tyyppinen yksityiskohtainen, tekninen valvonta ole ollut tarkoituksenmukaista kuluttaja-asiamiehen resurssien käyttöä. Kuluttaja-asiamies on priorisoinut valvontaa ongelmiin, jotka ovat kuluttajien näkökulmasta yhteiskunnallisesti laaja-alaisempia ja täyttävät paremmin kuluttaja-asiamiehen valvonnan lakisääteisen tarkoituksen.

Edellä mainittu tilanne valvonnassa ja tehtävien priorisointi on johtanut siihen, että kyseessä olevien toimialojen markkinavalvonta ei tosiasiallisesti ole toteutunut eikä kuluttaja-asiamies ole esittänyt aktiivisia toimia markkinavalvontatehtävän toteuttamiseen.

Markkinavalvonta ja siihen liittyvä yhteistyö, toiminnan kehittäminen ja viestintä kuuluvat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ydinosaamiseen. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on kokemusta markkinavalvonnan tehtävistä laajalti eri tuotesektoreilta sekä toimivat menettelyt markkinavalvonnan tekniseen toteuttamiseen. Tuotteiden testaamisessa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi käyttää ulkopuolisina asiantuntijoina testauslaitoksia ja –laboratorioita.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Esityksessä ehdotetaan yhteyspisteen sekä tuoteyhteyspisteen tehtävien osoittamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Markkinavalvonta-asetuksessa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus nimetä yhteyspiste. Tuoteyhteyspisteen nimeäminen perustuu vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa jäsenvaltioille asetettuun velvollisuuteen perustaa ja ylläpitää alueellaan tuoteyhteyspisteitä. Markkinavalvontalakiin ehdotetaan lisättävän säännökset yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävistä. Lain 1 §:n soveltamisala laajennettaisiin kattamaan asetusten mukaiset yhteyspisteiden tehtävät sekä lakiin lisättäisiin uudet 4 a—4 c §:t.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenoihin lisäystä 4 uuden henkilön palkkauskustannuksiin yhteyspisteiden tehtävien hoitamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettävän yhteyspisteen tehtäväksi markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinointi sekä markkinavalvontaviranomaisten auttaminen kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Markkinavalvonta-asetuksessa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen edellyttää käytännössä näitä toimivaltuuksia, joten ne ehdotetaan sisällytettävän markkinavalvontalain uuteen 4 a §:ään.

Koordinointia ja yhteistyössä avustamista koskevat tehtävät eivät ehdotetussa säännöksessä rajoitu vain markkinavalvonta-asetuksessa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitamiseen liittyvään koordinointiin ja avustamiseen. On erityisesti resurssien tehokkaan käytön sekä viranomaisten tehtävänjaon selkeyden kannalta perusteltua, että yhteyspiste vastaa kansallisesti myös muusta ehdotetussa säännöksessä tarkoitetusta koordinoinnista ja avustamisesta. Ehdotetun säännöksen perusteella yhteyspiste voi koordinoida ja avustaa myös sellaista markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä, joka liittyy kansallisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin tai koskee muun kuin markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetun EU:n yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaa. Kansallisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin liittyvä viranomaisyhteistyön koordinointi voisi koskea esimerkiksi erilaisten horisontaalisten kampanjoiden, projektien tai koulutusten koordinointia. Pääasiassa yhteyspiste kuitenkin hoitaa markkinavalvonta-asetuksesta johtuvia tehtäviä. Näihin tehtäviin kuuluu markkinavalvonta-asetuksessa nimenomaisesti yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien lisäksi asetuksen 29 artiklassa tarkoitetun verkoston työhön osallistumisesta johtuvat tehtävät.

Markkinavalvonta-asetuksen mukaan yhteyspisteen tulee edustaa markkinavalvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten yhteensovitettua kantaa. Markkinavalvonta-asetuksessa ei ole nimenomaisesti säädetty yhteyspisteen itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta

muuhun viranomaistoimintaan. Yhteyspisteen tehtävän luonteen vuoksi on kuitenkin välttämätöntä, että sen tulee toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontatehtäviin ja muihin tehtäviin. Tämän varmistamiseksi yhteyspistettä koskevaan markkinavalvontalain uuteen 4 a §:ään ehdotetaan säännöstä yhteyspisteen velvoitteesta tehdä yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa sekä niiden kantojen ottamisesta huomioon yhteyspisteen toiminnassa.

Valvontaviranomaisten ja yhteyspisteen yhteistyön ja tietojenvaihdon tehostamista varten esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettävän uudessa 4 b §:ssä uudesta markkinavalvonnan yhteistyöryhmästä, johon kuuluisivat ainakin markkinavalvontaviranomaisten sekä Tullin edustajat. Toimielin olisi uusi ja se toimisi yhteyspisteen yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan myös säännöstä valvontaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

Markkinavalvonta-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee laatia säännöllisesti kansallinen markkinavalvontastrategia. Yhteyspiste vastaa asetuksen mukaan strategian ilmoittamisesta komissiolle ja muille jäsenmaille, mutta asetus jättää kansallista liikkumavaraa strategian laatimista koskevien menettelyjen suhteen. Esityksessä ehdotetaan markkinavalvontastrategian laatimista yhteyspisteen tehtäväksi yhteistyössä markkinavalvonnan yhteistyöryhmän kanssa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan markkinavalvontalakiin uutta 4 c §:ää vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitetun tuoteyhteyspisteen tehtävien osoittamisesta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on perustettava ja ylläpidettävä tuoteyhteyspisteitä. Tehtävän osoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle edellyttää siitä säätämistä laissa.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Esityksessä ehdotetaan, että jalkinemerkintädirektiivissä tarkoitettu valvontatehtävä ja tekstiilimerkintäasetuksessa tarkoitettu markkinavalvontatehtävä siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Kyseessä olevien tuoteryhmien markkinavalvonta on tarkoituksenmukaista toteuttaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, jolle kuuluu jo nykyisin laajalti eri tuotesektoreiden markkinavalvonta sekä eri tuotelakien mukaista tekstiilituotteiden ja jalkineiden turvallisuuteen liittyvää valvontaa.

Lisäksi ehdotetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenoihin määrärahaa tuotteiden ostamiseen ja testaamiseen.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa ja vahvistaa markkinavalvontaa niin, että se toteutuisi kyseessä olevien tuoteryhmien osalta niin elinkeinonharjoittajien kuin kuluttajienkin kannalta mahdollisimman tehokkaasti.

Esityksellä toteutetaan myös markkinavalvonta-asetuksen tavoitteita, joita ovat muun muassa vaatimustenvastaisten tuotteiden määrän vähentäminen sisämarkkinoilla, markkinavalvonnan tehostaminen ja sisämarkkinoiden toiminnan parantaminen sekä tasapuolisten kilpailuolosuhteiden luominen kaikille talouden toimijoille.

Valvonnan siirto toteutettaisiin tässä yhteydessä teknisesti markkinavalvontalain muutoksella ehdottamalla lain soveltamisalaa laajennettavaksi kattamaan mainittujen EU-säädösten mukainen markkinavalvontaviranomaisen nimeämistä koskeva sääntely sekä lisäämällä lakiin uusi 4 d §. Jalkinemerkintädirektiivi ja tekstiilimerkintäasetus kuuluvat EU:n markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan. Markkinavalvonta-asetuksesta johtuvat kansalliset säädösmuutokset on

tavoitteena toteuttaa yhtä aikaa muiden sektorilakien ja markkinavalvontalain muutosten yhteydessä. Nämä muutokset tulevat voimaan 16.7.2021. Tällöin markkinavalvontalakiin nyt ehdotetut säännökset Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta markkinavalvontaviranomaisena siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla olevaan uuteen lakiin tekstiilituotteiden ja jalkineiden vaatimustenmukaisuudesta sekä mukauttamalla uuden lain rakenne työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla valmisteltuun tuotesääntelymalliin ja viittaamalla markkinavalvontaa koskevan sääntelyn osalta markkinavalvontalakiin Valtioneuvoston asetus tekstiilikuitujen nimityksiä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteita ja merkintöjä koskevasta markkinavalvonnasta ja jalkinedirektiivin voimaanpanoasetus kumottaisiin 16.7.2021 lukien.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Kokonaisresurssitarpeen kansallisen yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtäviin sekä tekstiili- ja jalkinemerkintöjen markkinavalvontatehtävään arvioidaan olevan neljä (4) henkilötyövuotta. Määrärahoja esitetään lisättävän 246 000 euroa vuodelle 2021 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimintamenot 32.01.08 momentille. Vuositason kustannusvaikutus vuodesta 2022 alkaen on 365 000 euroa. Määrärahan lisäys koostuu pääosin henkilöstöresursseista. Investointimenojen osuus (testaustoiminta) tästä olisi 10 000 euroa vuonna 2021 ja seuraavina vuosina 20 000 euroa.

Virat esitetään täytettäväksi portaittain vuoden 2021 aikana. Porrastus liittyy markkinavalvonta-asetuksen soveltamisajankohdan porrastukseen sekä siihen, että kansallisen säädösmuutoksen esitetään tulevan osin sovellettavaksi vasta 16.7.2021 lukien. Tämä vaikuttaisi myös investointimenoihin, joiden osuudeksi vuonna 2021 arvioidaan 10 000 euroa. Tästä syystä vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on huomioitu 246 000 euroa. Määrärahan jakautuminen eri tehtävien hoitamiseen sekä virkojen täytön porrastus on esitetty alla olevassa taulukossa.

Resurssitarpeet	Alkaen	2021 1000 €	2022 1000 €	2023 1000 €	2024 1000 €
Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste					
Yhteyspisteen vetäjä	1.1.2021	105	105	105	105
Johtava asiantuntija	1.4.2021	68	90	90	90
Asiantuntija	1.9.2021	23	70	70	70
Asiantuntija (tuoteyhteyspiste)	1.7.2021	40	80	80	80
Tekstiili- ja jalkinemerkintöjen valvonta					
Investointimenot (testaustoiminta)	1.7.2021	10	20	20	20
TAE lisäys yhteensä 1000 €		**246**	**365**	**365**	**365**

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen arvioidaan tarvittavan Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen alettua neljä henkilötyövuotta. Näiden henkilöresurssien siirtämisen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston muista toiminnoista ei arvioida olevan mahdollista. Tarvittavien resurssien määrään vaikuttaa myös se, että yhteyspisteen tehtävän luonteen vuoksi nähdään tarpeellisena, että se toimii itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontatoimintoihin.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää hoidetaan tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriössä osana yleistä sisämarkkina-asioiden neuvontaa. Työ- ja elinkeinoministeriössä tuoteyhteyspisteen tehtävään on käytetty arvioiden mukaan 0.2 henkilötyövuotta ja tehtävää on hoidettu virkatyönä muiden tehtävien lisäksi. Tässä yhteydessä esitettäisiin tehtävän siirtämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osaksi yhteyspisteen tehtävän kanssa muodostuvaa kokonaisuutta. On huomattava, että sekä markkinavalvonta-asetuksen että SDG-asetuksen voimaantulo laajentavat ja muuttavat tuoteyhteyspisteen vastuita ja tehtäviä, joten tuoteyhteyspisteen työmäärä lisääntyy merkittävästi nykyisiin tuoteyhteyspisteen tehtäviin verrattuna. Tästä syystä tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitaminen edellyttää Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilöstövoimavarojen lisäämistä yhdellä henkilötyövuodella (asiantuntija).

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen esitetään seuraavia henkilöresursseja: strategisen toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä vastaava esimies, yhteyspisteen tehtäviä ja markkinavalvontaan liittyvää koordinaatiota hoitavat johtava asiantuntija sekä asiantuntija ja tuoteyhteyspisteen tehtäviä hoitava asiantuntija. Virat esitetään täytettäviksi portaittain vuoden 2021 aikana. Tehtävät ovat vaativia asiantuntijatehtäviä.

Määrärahoja esitetään lisättävän yhteyspisteiden tehtävien hoitamiseen 236 000 euroa momentille 32.01.08 Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) vuodelle 2021. Vuositason kustannusvaikutus vuodesta 2022 alkaen arvioidaan olevan 345 000 euroa. Määrärahan lisäys koostuu kokonaisuudessaan henkilöstöresursseista. Virat esitetään täytettäväksi portaittain vuoden 2021 aikana, joten vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on huomioitu 236 000 euroa. Määrärahan jakautuminen eri tehtävien hoitamiseen sekä virkojen täytön porrastus on esitetty edellä olevassa taulukossa.

Yhteyspisteiden toiminnan sujuvan käynnistämisen varmistamiseksi kuluja todennäköisesti syntyy lisäksi toiminnan integroinnista jo olemassa oleviin rakenteisiin. Tällaisia kuluja ovat tukitoiminnoista, kuten tieto- ja viestintätekniikasta aiheutuvat kulut sekä muut viestintään liittyvät kulut. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on valmistelun aikana esittänyt kertaluontoisten kulujen huomioimista lisäresurssitarpeena. Valtionhallinnossa on tieto- ja viestintätekniikan toimintoja ja avustavia tukitoimintoja viime vuosina systemaattisesti keskitetty. Arvioiden mukaan henkilöresursseihin nyt esitettävä lisärahoitus riittää kattamaan myös mainittuja kuluja riittävästi.

Koska markkinavalvonnan yhteyspisteen tehtävä on uusi myös EU-tasolla, eikä markkinavalvonta-asetuksen soveltamisesta ole vielä kokemusta, on tärkeää, että toimintaa aloitettaessa yhteyspisteellä ja tuoteyhteyspisteellä olisi toimintaa aloitettaessa riittävät resurssit toiminnan käynnistämiseen. Tarkoitus on, että yhteyspiste hoitaa tehtävää sille annettujen resurssien puitteissa. Muiden valvontaviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö on keskeinen tekijä yhteyspisteen tehtävien hoitamisen onnistumisen kannalta ja edellyttää tukea muilta valvontaviranomaisilta. Koska yhteyspisteeseen tulevien yhteydenottojen määriä tai rajat ylittävään yhteistyöhön liittyvien keskinäisten avunantopyyntöjen määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida, yhteyspisteen tehtäviä sekä resurssitarpeita tulisi tarkastella uudelleen, kun yhteyspisteen toiminta on päässyt käyntiin ja siitä on saatu riittävästi kokemuksia.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Kokonaisuutena arvioidaan, että ehdotettu uusi valvontatehtävä, tehostettu valvonta, uusien valvontakeinojen aktiivinen hyödyntäminen ja mahdollisuus määrätä seuraamuksia sekä viranomaisyhteistyön tehostaminen edellyttävät Turvallisuus- ja kemikaaliviraston määrärahoja lisättävän siten, että tuotteiden ostamiseen ja testaukseen tarvitaan erillinen rahoitus.

Määrärahoja ehdotetaan lisättävän investointimenoihin (testaustoiminta) yhteensä 10 000 eurolla vuodelle 2021 (siirtomääräraha 2 v) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot –momentille 32.01.08. Vuositason kustannusvaikutus vuodesta 2022 alkaen arvioidaan olevan 20 000 euroa. Koska säädösmuutos tulisi voimaan 16.7.2021 lukien, valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä lisämäärärahana on otettu huomioon 10 000 euroa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin toimintaan. Merkittävimmät vaikutukset esityksellä on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaan, sillä virastolle esitetään uusia tehtäviä. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle esitetään näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavia resursseja.

Yhteyspisteen tehtävät tulee esityksen mukaan järjestää siten, että yhteyspiste voi toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontaviranomaistehtäviin sekä muihin tehtäviin. Tällä vaatimuksella arvioidaan olevan jonkin verran vaikutuksia siihen, miten yhteyspisteen tehtävän hoitaminen on mahdollista järjestää Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää hoidetaan tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriössä osana yleistä sisämarkkina-asioiden neuvontaa. Tässä yhteydessä esitetään tehtävän siirtämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osaksi yhteyspisteen tehtävän kanssa muodostuvaa kokonaisuutta. On huomattava, että sekä SDG-asetuksen että markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen alkaminen laajentavat ja muuttavat tuoteyhteyspisteen vastuita ja tehtäviä, joten tuoteyhteyspisteen työmäärän arvioidaan lisääntyvän merkittävästi nykyisiin tuoteyhteyspisteen tehtäviin verrattuna.

Eri markkinavalvontaviranomaisten sekä Tullin keskinäisen yhteistyön arvioidaan tehostuvan esityksen myötä. Sekä yhteyspisteen että tuoteyhteyspisteen tehtävän hoitamisen kannalta olennaista on tietojenvaihdon sujuvuus ja yhteistyön toimivuus. Tehtävien arvioidaan tukevan toisiaan ja niissä tarvittavan asiantuntemuksen keskittämisellä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon arvioidaan olevan etuja tehtävien tehokkaan hoitamisen kannalta. Tehtävien keskittämisestä arvioidaan olevan erityisesti yhteistyön tekemisen kannalta hyötyä viranomaisille, talouden toimijoille, muiden jäsenvaltioiden viranomaisille sekä Euroopan komissiolle.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston arvioiden mukaan nykyaikaisen ja tehokkaan yhteydenpidon varmistamista sekä markkinavalvontaa varten tarvittavan tiedon rekisteröimistä ja edelleen raportointia varten tarvittaisiin lisäksi toiminnan alussa kertaluonteinen määräraha uuden tietojärjestelmän rakentamiseen. Tietojärjestelmä ei ole välttämätön yhteyspisteen toiminnan kannalta vaan palvelisi ensisijaisesti markkinavalvontaviranomaisia. Jos tällainen tietojärjestelmä kehitetään, se hyödyttää myös yhteyspistettä ja yhteyspiste voisi olla tarkoituksenmukainen taho hoitamaan tätä. Koska markkinavalvontaan tarkoitetun tietojärjestelmän käyttöön liittyy useita

rajapintoja viranomaisten kesken ja tarve on poikkihallinnollinen, tietojärjestelmästä ollaan syksyn 2020 aikana tekemässä esiselvitys, jonka pohjalta hankkeen kokonaisrahoituksen tarvetta arvioidaan. Tarvekartoitus on tarkoitus hoitaa erillisenä selvityshankkeena. Asia on työ- ja elinkeinoministeriössä selvityksessä.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Markkinavalvontatehtävien siirron yhtenä tavoitteena on, että jalkine- ja tekstiilimerkintöjen markkinavalvontaa tehostettaisiin nykyisestä huomattavasti. Markkinavalvonta-asetus sisältää valvonnan tehostamiseen tähtääviä säännöksiä. Markkinavalvonta-asetus tuo viranomaisille laajempia markkinavalvontatoimivaltuuksia ja uusia viranomaisten yhteistyömenettelyjä sekä mahdollisuuden käyttää uusia toimenpiteitä ja määrätä seuraamuksia rikkomustapauksissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei käytännössä ole tehnyt mainittujen alojen markkinavalvontaa, joten siltä ei vapaudu henkilöresursseja käytettäväksi muihin tehtäviin.

Esityksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle siirrettävä tehtävä tekstiilituotteissa käytettävien materiaalien ja niitä vastaavien kuitujen koostumuksen vaatimustenmukaisuuden sekä kenkien nahkamerkintöjen vaatimustenmukaisuuden valvojana on uusi eikä sellaisenaan selkeästi yhdistettävissä nykyisiin valvontatehtäviin.

Markkinavalvontaa tehdään tarkastamalla tuotteita riskiperusteisesti ja pistokokeenomaisesti niitä myyvissä kaupoissa, myös verkkokaupoissa. Markkinavalvontaa voidaan tehdä myös projektinomaisesti kohdistamalla valvontaa vuosittain tiettyihin rajattuihin tuoteryhmiin.

Valvonnan ohella markkinavalvonnan asiantuntijat osallistuvat EU:n markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöhön (ADCO), EU:n yhteisiin markkinavalvontaprojekteihin ja tarvittaessa ministeriön kanssa asetuksessa ja direktiivissä mainittuihin työryhmiin. Markkinavalvonnan asiantuntijat edistävät tuotteiden vaatimustenmukaisuutta viestinnän ja sidosryhmäyhteistyön avulla, kouluttavat toiminnanharjoittajia ja kehittävät oman vastuualueensa valvontaa yhdessä muiden sektoreiden asiantuntijoiden kanssa.

4.2.3 Vaikutukset kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin

Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen keskittämisellä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon arvioidaan olevan välillisiä vaikutuksia kuluttajiin ja elinkeinonharjoittajiin erityisesti viranomaisyhteistyön tehostumisen myötä. Lisäksi tuoteyhteyspiste antaa jatkossa verkkosivuillaan tietoa sääntelystä sekä antaa pyynnöstä tietoa tuotelainsäädännöstä talouden toimijoille unionissa.

Ehdotettava jalkine- ja tekstiilimerkintöjen valvonnan siirto edistäisi kuluttajien luottamusta markkinoihin, koska Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pystyisi toteuttamaan markkinavalvontaa tehokkaasti sekä näin valvomaan, että elinkeinonharjoittajat noudattavat säädöksiä. Kuluttajien oikeus oikean tiedon saamiseen turvattaisiin paremmin. Valvonnan siirto parantaisi myös elinkeinonharjoittajien asemaa. Vaatimustenmukaisesti toimivat elinkeinonharjoittajat saisivat suojaa epärehelliseltä kilpailulta, kun vaatimustenmukaisuutta tosiasiallisesti valvottaisiin ja rikkomuksiin puututtaisiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuuksia yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitamiseen eri virastoissa tai ministeriöissä. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen tehtävät sisältävät strategisten tehtävien lisäksi monilta osin operatiivisia tehtäviä ja liittyvät kiinteästi valvontaviranomaisten työhön. Tehtäviä ei ole kokonaisuutena perusteltua järjestää hoidettavaksi ministeriössä. Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuuksia sijoittaa tehtävien hoitaminen eri markkinavalvontaviranomaisten yhteyteen. Yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, sillä virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta usean tuotesektorin markkinavalvontatehtävistä sekä Euroopan komission ja jäsenvaltioiden välisestä markkinavalvontayhteistyöstä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista. Markkinavalvonnan koordinointiin liittyvät tehtävät ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia.

Valmistelun aikana on arvioitu tarvetta uuden ohjausryhmän asettamiselle yhteyspisteen toimintaa ohjaamaan esityksessä ehdotettavan uuden yhteistyöryhmän lisäksi. Uuden ohjausryhmän asettamiseen ei ole arvioitu olevan tarvetta. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulosohjausryhmä ja neuvottelukunta sekä ministeriöt rooliensa mukaisesti ohjaisivat yhteyspisteen toimintaa.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että tuoteyhteyspisteen tehtävien tehokas hoitaminen onnistuu parhaiten keskittämällä tuoteyhteyspisteen tehtävät yhdelle taholle.

Valmistelun aikana on arvioitu, että jalkinemerkintädirektiivissä tarkoitettu markkinavalvontaan liittyvä valvontatehtävä ja tekstiilimerkintäasetuksessa tarkoitettu markkinavalvontatehtävä on perusteltua siirtää Kilpailu- ja kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Kyseessä olevien tuoteryhmien markkinavalvonta on tarkoituksenmukaista toteuttaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, jolla on valvontatehtävän edellyttämä osaaminen sekä kokemusta markkinavalvonnan käytännön toteuttamisesta laajalti eri tuotesektoreilta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei käytännössä ole tehnyt mainittujen alojen markkinavalvontaa, eikä sillä arvioida olevan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa vastaavia mahdollisuuksia tehokkaan markkinavalvonnan toteuttamiseen.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Yhteyspiste ja tuoteyhteyspiste

Ruotsi

Markkinavalvonta-asetuksen mukaista yhteyspistettä ei ole Ruotsissa vielä nimetty. Markkinavalvontaan liittyvästä koordinaatiosta vastaa Swedish Board of Accreditation and Conformity Assessment (Swedac) ja tarkoituksena on, että Swedac nimetään Ruotsin kansalliseksi yhteyspisteeksi. Tarkoituksena on samassa yhteydessä myös kasvattaa henkilöresursseja siten, että jatkossa markkinavalvontaan liittyvissä koordinaatiotehtävissä työskentelisi neljä asiantuntijaa sekä yksi osa-aikainen avustaja.

Tanska

Yhteyspisteeksi on nimetty Danish Safety and Technology Authority (DSTA). Jo ennen yhteyspisteeksi nimeämistä DSTA oli vastuussa tieto- ja viestintäjärjestelmä ICSMS:ään sekä nopeaan tietojenvaihtojärjestelmä RAPEXiin liittyvistä tehtävistä. DSTA:n johdolla toimii myös hallinnonalojen välinen yhteistyöryhmä, johon kuuluu eri edustajia eri markkinavalvontaviranomaisista.

Tuoteyhteyspisteenä toimii Danish Business Authority. Tuoteyhteyspisteen toimintaa on tarkoitus kehittää mm. verkkosivujen osalta vastaamaan SDG-asetuksen vaatimuksia.

Jalkine- ja tekstiilimerkinnät

Ruotsi

Jalkinemerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön lailla ja tarkentavalla asetuksella – lag (1995:669) om märkning av skor ja förordning (1995:670) om märkning av skor. Laki ja asetus sisältävät yleispiirteisesti jalkinemerkintädirektiivin soveltamisalan, määritelmät ja merkitsemisvelvollisuuden. Lisäksi kansallisesti on säädetty muu muassa markkinavalvonnasta, mutta laki ei määritä tiettyä markkinavalvontaviranomaista.

Tekstiilimerkintäasetusta on täydennetty lainsäädännöllä – lag med kompletterande bestämmelser till EU:s textilmärkningsordning (2014:534). Laki sisältää täydentäviä säännöksiä niiltä osin, kuin sääntely on jätetty kansalliseen harkintaan ja siten kuin muista kysymyksistä voidaan asetus huomioon ottaen säätää. Laissa ei nimetä tiettyä viranomaista markkinavalvontatehtävään.

Saksa

Jalkinemerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön käyttöesineistä annetulla asetuksella Bedarfsgegenständeverordnung, joka sääntelee soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden kemikaalirajoituksia. Jalkinemerkintädirektiivin mukaisista merkinnöistä säädetään asetuksen liitteessä 11. Asetuksessa ei nimetä tiettyä markkinavalvontaviranomaista.

Tekstiilimerkintäasetuksen vaatimukset on tuotu kansalliseen lainsäädäntöön antamalla tekstiilituotteita koskeva laki – Textilkennzeichnungsgesetz vom 15. Februar 2016 (BGBI. I S. 198). Markkinavalvontaviranomaisen toiminnan osalta laissa viitataan NLF-asetuksen 19.1 artiklaan. Laki ei määritä tiettyä markkinavalvontaviranomaista.

6 Lausuntopalaute

Ehdotuksesta annettiin lausuntoja yhteensä 32 kappaletta, joista kolmessatoista ei ollut huomioita ehdotuksesta. Hallituksen esityksestä annetut lausunnot löytyvät työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilta (https://tem.fi/hankehaku, tunnus TEM012:00/2020) ja lausuntopalvelu.fi -palvelusta. Lausuntopalautteesta on laadittu yhteenveto.

Esitysluonnokseen ja sen tavoitteisiin suhtauduttiin lausunnoissa pääosin positiivisesti tai neutraalisti: valtaosa lausunnonantajista piti esitettyjä toimia kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina tai totesi, ettei asiassa ole lausuttavaa tai huomautettavaa. Osa kannatti esitystä tietyin huomautuksin. Esityksen tavoitteiden nähtiin myös olevan toivottavia ja tavoitteiden toteutumisen edistävän suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä erityisesti sisämarkkinoilla.

Yksikään lausunnonantajista ei vastustanut esitysluonnoksen toimenpiteitä. Erityisesti muutamissa viranomaisten lausunnoissa kiinnitettiin kuitenkin huomiota siihen, että yhteyspisteelle osoitettavien resurssien tulee olla riittävät yhteyspisteelle säädettävien tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi markkinavalvontaviranomaisten yhteensovitetun kannan muodostamiseen toivottiin selvennystä ja yhteyspisteen itsenäisyyttä ja riippumattomuutta koskeviin kohtiin täsmennystä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa pidettiin lausunnoissa tarkoituksenmukaisena yhteyspisteen sijoituspaikkana. Tätä perusteltiin muun muassa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kokemuksella ja asiantuntemuksella markkinavalvontatehtävistä. Esitetyillä lainsäädäntötoimilla katsottiin eräissä lausunnoissa olevan myös positiivisia vaikutuksia kuluttajien tietoisuuteen turvallisuusvaatimuksista ja mahdollisesti markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöhön.

Tietyin huomautuksin, mutta muutoin myönteisesti esitykseen suhtautuivat ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö. Ympäristöministeriö pitää yhteyspisteen sijoittamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon tarkoituksenmukaisena, mutta kiinnittää huomiota riittävän resursoinnin tärkeyteen. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää niin ikään esitystä yleisesti kannatettavana, joskin muutamin huomautuksin. Valtiovarainministeriö pitää esitettyjä muutoksia ja täsmennyksiä yhteyspisteestä ja markkinavalvonnan yhteistyöryhmästä hyvinä, mutta toteaa, että määrärahatarpeiden osalta esitystä on jatkotyössä muokattava siten, että siinä huomioidaan hallituksen esitys vuoden 2021 talousarvioksi. Lisäksi valtiovarainministeriö huomauttaa, ettei tuoteyhteyspisteen tehtävien siirtäminen työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ilmene resurssitarvetarkasteluissa.

Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, jolle esitetään luonnoksessa uusia tehtäviä, esitti joitakin parannusehdotuksia ja kiinnitti huomiota muun muassa henkilöresursseja koskeviin kohtiin, uusien toimintojen perustamiskustannuksiin sekä säännösluonnosten selkeyteen. Lausunnossaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto huomauttaa, että vaikka hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu esiin yhteyspisteen tehtävien itsenäisyys ja riippumattomuus, asiasta ei kuitenkaan ole mainittu itse lakitekstissä. Jos yhteyspisteen tehtävien itsenäisyys ja riippumattomuus halutaan taata suhteessa Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon, siitä tulisi viraston mukaan olla maininta lakitekstissä ja yhteyspisteiden tulisi olla budjettiriippumattomia.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ovat lisäksi lausunnoissaan korostaneet, että Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osoitettavassa rahoituksessa olisi toiminnan sujuvan käynnistämisen varmistamiseksi otettava riittävästi huomioon kulut, jotka syntyvät toiminnan integroinnista jo olemassa oleviin rakenteisiin, ja varautua näihin kohtuullisella ylimääräisellä rahallisella panostuksella. Esimerkkeinä kuluista mainitaan tieto- ja viestintätekniikka ja viestintä. Tällaisen kertaluontoisen lisärahoituksen tarvetta ja määrää olisi sosiaali- ja terveysministeriön mukaan syytä jäsennellysti avata ja arvioida esityksessä.

Saatu palaute on jatkovalmistelussa huomioitu tarkentamalla säännöksiä sekä tarkentamalla ja selkeyttämällä perustelutekstiä.

Lausunnoissa korostettiin yhteyspisteen riippumattomuutta ja itsenäisyyttä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvonnasta ja muista tehtävistä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto esitti lausunnossaan vaatimuksen nostamista lakitasolle ja budjettiriippumattomuutta. Tehtävien organisoimisesta Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa ei lakiehdotuksessa ole tarkemmin ehdotettu säädettävän. Se, että kyseessä on viranomaistehtävä ja tehtävää esitetään viranomaisen hoidettavaksi, varmistaa osaltaan luottamusta yhteyspisteen tehtävien hoitamiseen tehtävien luonteen edellyttämällä tavalla. Markkinavalvonta-asetuksessa ei ole säädetty nimenomaista vaatimusta yhteyspisteen itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta. Lakiehdotuksen 4 a §:n 3 mo-

mentin mukaan yhteyspiste olisi velvollinen tekemään yhteistyötä kaikkien markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa sille ehdotetuissa tehtävissä. Lisäksi edellä mainittuun momenttiin ehdotettu vaatimus siitä, että yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat varmistaisi osaltaan, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulee huomioida muiden valvontaviranomaisten kannat. Myös yhteyspisteen tehtävien riittävällä resursoinnilla pyritään varmistamaan, että yhteyspisteen tehtävää hoidetaan riittävän itsenäisesti ja riippumattomasti. Tehtävien organisoimisesta Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa ei olisi tarvetta säätää tarkemmin. Riittävää olisi, että yhteyspisteen tehtävät olisi siten eriytetty Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontatehtävistä ja muista tehtävistä, ettei luottamus sen tehtävien hoitamiseen vaarantuisi.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*, soveltamisalaan kuuluvan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun yhteyspisteen sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitetun tuoteyhteyspisteen tehtävien järjestämistä kansallisesti.

Markkinavalvontalaki täydentää NLF-asetuksessa annettua sääntelyä markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla. Koska markkinavalvontalaki on horisontaalinen ja yleislain luonteinen ja lain perustelujen mukaan tarkoitus on, että lakia voidaan laajentaa kattamaan myös kansallista tuotesääntelyä entistä laajemmin, olisi perusteltua säätää markkinavalvonta-asetuksessa säädetystä horisontaalisesta viranomaistehtävästä markkinavalvontalaissa. Markkinavalvonta-asetuksen soveltaminen alkaa pääasiallisesti 16.7.2021, jolloin NLF-asetuksesta kumotaan markkinavalvontaa ja ulkorajavalvontaa koskeva päällekkäinen sääntely.

Tässä yhteydessä ehdotetaan tehtävän lakimuutokset, joilla on budjettivaikutuksia. Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädetyn tuoteyhteyspisteen tehtävien järjestämisestä ei aiemmin ole säädetty laissa vaan nykytila on perustunut ministeriöiden väliseen työnjakoon ja tehtävä on hoidettu työ- ja elinkeinoministeriössä. Tuoteyhteyspisteen tehtävistä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontalaissa, koska markkinavalvonta-asetuksen myötä tuoteyhteyspisteen tehtävät laajenevat. Markkinavalvonta-asetuksen yhteyspisteen ja vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa tarkoitetun tuoteyhteyspisteen tehtävien hoitaminen tukevat toisiaan, sillä molemmat tehtävät liittyvät kiinteästi sekä EU:n että kansallisen tuotelainsäädännön soveltamiseen. Lisäksi molemmat tehtävät ovat horisontaalisia ja vaativat koordinointia kaikkien markkinavalvontaviranomaisten sekä Tullin kanssa.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Lain soveltamisalaan kuuluisivat myös jalkinemerkintädirektiivi ja tekstiilimerkintäasetus siltä osin kuin niissä säädetään markkinavalvontaviranomaisesta.

4 a §. *Markkinavalvonnan yhteyspiste*. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetusta yhteyspisteestä ja sen tehtävistä. Kyseessä on uusi tehtävä jäsenvaltioille. Suomeen on markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti perustettava kansallinen yhteyspiste (Single Liaison Office). Jäsenvaltion tulee varmistaa, että yhteyspisteellä on riittävät resurssit tehtävien hoitamiseksi. Kyseessä on uusi viranomaistehtävä. Markkinavalvonnan koordinointiin ja markkinavalvontaviranomaisten

ja Tullin yhteistyöhön liittyviä asioita on nykyään käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä epävirallisessa markkinavalvontafoorumissa. Yhteyspiste ei ole valvontaviranomainen. Yhteyspisteen tehtävällä ei näin ole vaikutusta nykyiseen valvontaviranomaisten (markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin) valvontatehtäviin ja niitä koskevaan työnjakoon. Yhteyspisteen tulisi toimia itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa markkinavalvontaviranomaisiin ja Tulliin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi kansallisena markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Yhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, koska virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta usean tuotesektorin (lähes 30 eri tuotesektorin) markkinavalvontatehtävistä ja Euroopan komission ja EU:n jäsenvaltioiden välisestä markkinavalvontayhteistyöstä. Uusi tehtävä on horisontaalinen. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston horisontaalisiin tehtäviin kuuluu muun muassa unionin markkinavalvontaviranomaisten nopean tietojenvaihtojärjestelmän (RAPEX) kansallisena yhteyspisteenä toimiminen. Markkinavalvonnan koordinointiin liittyvät tehtävät ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaus yhteyspisteen tehtäviin, joista säädetään markkinavalvonta-asetuksessa. Lisäksi 1 momentin mukaan yhteyspiste vastaisi pykälän 2 momentissa säädetyistä kansallisista tehtävistä markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettujen tehtävien lisäksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin markkinavalvonnan yhteyspisteen tehtävien hoitamiseksi tarvittavista toimivaltuuksista, joista on tarkemmin tarpeen kansallisesti säätää. Koska kyseessä on EU-asetus, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, ei markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjä tehtäviä ole tarpeen luetella pykälässä. Tehtävät tulevat ensisijaisesti suoraan markkinavalvonta-asetuksesta. Pykälän 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä ja toimivaltuuksista ei ole säädetty markkinavalvonta-asetuksessa, mutta ne ovat tarpeen, jotta yhteyspiste voi hoitaa sille markkinavalvonta-asetuksen mukaan kuuluvia tehtäviä. Yhteyspisteen toimivaltaan kuuluisi organisoida ja koordinoida yhteistyötä valvontaviranomaisten välillä kansallisella tasolla sekä tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa niin kansallisesti kuin muiden jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisten ja Euroopan komission kanssa. Tietojenvaihdossa muiden jäsenmaiden viranomaisten kanssa ICSMS-järjestelmä olisi keskeinen.

Yhteyspiste vastaisi 2 momentin mukaan myös markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan valmistelusta. Markkinavalvonta-asetuksen mukaan yhteyspiste vastaa yhteensovitetun kannan esittämisestä, mutta kansallisesti tarkennettaisiin sille myös vastuu yhteensovitetun kannan valmistelusta. Yhteensovitettu kanta voi koskea esimerkiksi verkostossa käsiteltäviä asioita tai muita EU-yhteistyöhön liittyviä asioita.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin yhteyspisteelle vastuu markkinavalvontastrategioiden valmistelusta yhdessä 4 b §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän kanssa. Yhteyspiste vastaa markkinavalvonta-asetuksen mukaan markkinavalvontastrategian ilmoittamisesta, joten vastuu markkinavalvontastrategian laatimisesta osoitettaisiin tässä yhteydessä yhteyspisteelle. Koska tiivis yhteistyö valvontaviranomaisten kanssa on tarpeellista, edellytettäisiin, että markkinavalvontastrategia olisi laadittava yhteistyössä 4 b §:ssä säädetyn yhteistyöryhmän kanssa. Tämä perustuisi kansalliseen ratkaisuun.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi yhteistyövelvoitteesta. Lakiin ehdotetaan säännöstä yhteyspisteen yhteistyövelvoitteesta markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa sekä niiden kantojen ottamisesta huomioon yhteyspisteen toiminnassa. Yhteistyövelvoitteen kannalta keskeistä on, että yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat, kun se esimerkiksi edustaa tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevässä unionin verkostossa Suomea. Yhteyspisteen tehtävien luonteen vuoksi on välttämätöntä, että se toimii itsenäisesti ja riippumattomasti suhteessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontatoimintoihin ja muihin tehtäviin. Markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin tulisi tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §. *Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhteyspisteen yhteydessä toimivasta markkinavalvonnan yhteistyöryhmästä. Kyseessä olisi uusi toimielin, jonka pääasiallinen tehtävä olisi tehostaa markkinavalvonnan yhteyspisteen ja valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Kyseessä ei ole ohjausryhmä. Sääntely perustuisi kansalliseen ratkaisuun. Yhteistyöryhmän toimintaa hoidettaisiin virkatyönä. Markkinavalvontaan liittyvän yhteistyön koordinointiin ja markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteistyöhön liittyviä asioita käsitellään tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä epävirallisessa markkinavalvontafoorumissa. Yhteistyöryhmän tehtävistä tai kokoonpanosta ei olisi tarvetta säätää liian tarkkaan ja lisätä siten hallinnollista taakkaa tarpeettomasti. On tavoiteltavaa jättää liikkumavaraa tarkoituksenmukaisen, joustavan ja tehokkaan viranomaisyhteistyön mahdollistamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän tehtävistä. Yhteistyöryhmä tukisi yhteyspistettä sen operatiivisessa toiminnassa tarvittavien tietosisältöjen kokoamisessa ja tuottamisen koordinoinnissa. Yhteistyöryhmällä olisi suuri merkitys yhteyspisteen päivittäisen toiminnan kannalta, sillä tarpeellisia tietoja yhteyspisteelle toimittavia tahoja on lukuisia ja koordinoitavia asioita on paljon. Tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevässä unionin verkostossa käsiteltävät asiat valmisteltaisiin kansallisessa yhteyspisteessä yhteistyössä kaikkien markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kesken. Tässä valmistelussa muodostettaisiin Suomen kanta verkostossa käsiteltäviin asioihin. Unionin tason verkostosta tulee myös markkinavalvontaviranomaisille ja Tullille tehtäviä, joiden toimeenpano yhteyspisteen olisi koordinoitava Suomessa. Yhteyspisteen olisi laadittava asetuksen 13 artiklassa tarkoitettu markkinavalvontastrategia yhteistyössä 4 b §:ssä säädetyn yhteistyöryhmän kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän kokoonpanosta. Yhteistyöryhmään osallistuisivat ainakin markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut kansalliset markkinavalvontaviranomaiset sekä Tulli ulkorajavalvontaviranomaisena. Kansallisesti sektorilainsäädännön mukaiset markkinavalvontatehtävät jakaantuvat kymmenelle eri virastolle (riippuen siitä lasketaanko alueelliset valvontavirastot mukaan) sekä Tullille ja sääntelyvastuu niitä ohjaaville ministeriöille (työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä valtiovarainministeriö).Yhteistyöryhmässä olisivat edustettuna ainakin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osasto sekä aluehallintovirastot (työsuojelun vastuualueet), Säteilyturvakeskus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suomen ympäristökeskus, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Poliisihallitus, Ahvenanmaan maakuntahallitus sekä Tulli. Vastuuministeriöillä on ohjaava rooli hallinnonalansa valvontaviranomaisiin nähden ja tiivis yhteistyö edesauttaa myös yhteistyöryhmän työtä. Hallinnonalakohtaisesti voi olla myös ministeriön edustajalle joskus tarpeen osallistua yhteistyöryhmän toimintaan mutta ensisijaisesti yhteistyöryhmään osallistuisivat valvontaviranomaiset.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhteistyöryhmän puheenjohtajasta ja yhteistyöryhmän kokoontumisesta. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimisi yhteyspisteen edustaja ja yhteistyöryhmä kokoontuisi tarvittaessa. Käytännössä yhteyspisteen päällikkö toimisi puheenjohtajana. Tarvittaessa myös yhteyspisteen muu edustaja voi toimia puheenjohtajana. Käytännössä yhteyspisteen päällikkö toimisi puheenjohtajana. Tarvittaessa myös yhteyspisteen muu edustaja voi toimia puheenjohtajana. Ehdotettu malli toisi liikkumavaraa ja joustavuutta siihen, että kokouksia saadaan järjestettyä, vaikka yhteyspisteen päällikkö olisi estynyt osallistumasta.

4 c §. *Tuoteyhteyspiste*. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitetusta tuoteyhteyspisteestä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetus annettiin 19.3.2019 ja sitä alettiin soveltaa 19.4.2020 lukien. Asetusta sovelletaan niihin tuotteisiin, joiden sääntelyä ei ole EU-tasolla yhdenmukaistettu. Tuoteyhteyspisteestä ja sen tehtävistä säädetään vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa, minkä lisäksi joistain tuoteyhteyspisteen tehtävistä säädetään myös markkinavalvonta-asetuksessa. Tuoteyhteyspisteen tehtävä ei ole täysin uusi, mutta sen vastuut laajenevat markkinavalvonta-asetuksen ja SDG-asetuksen myötä. Jäsenvaltioiden on perustettava ja ylläpidettävä alueellaan tuoteyhteyspisteitä. Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että tuoteyhteyspisteen tehtävien tehokas hoitaminen onnistuu parhaiten keskittämällä tuoteyhteyspisteen tehtävät yhdelle taholle.

Tällä hetkellä Suomessa tuoteyhteyspiste on työ- ja elinkeinoministeriössä. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävästä ei ole laissa nimenomaisia säännöksiä vaan työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa tehtävää yleistoimivallan nojalla. Velvollisuus toimia vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklan mukaisena keskitettynä tuoteyhteyspisteenä säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Tuoteyhteyspisteen tehtävät tulevat pääosin suoraan vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklasta. Tuoteyhteyspisteen sijoittaminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon on perusteltua, koska virastolla on jo entuudestaan laajaa kokemusta, osaamista ja asiantuntemusta tuotesäädösten valvontaa tukevasta työstä. Virastossa on myös muita horisontaalisia tehtäviä, jotka tukevat tehtävän hoitamista Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa ja synergiahyötyä on saatavissa. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston horisontaalisiin tehtäviin kuuluu muun muassa unionin markkinavalvontaviranomaisten nopean tietojenvaihtojärjestelmän (RAPEX) kansallisena yhteyspisteenä toimiminen. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa tehdään markkinavalvontaan liittyvää yhteistyötä laajasti yli tuotesektorirajojen.

Tuoteyhteyspiste ei ole valvontaviranomainen. Tuoteyhteyspisteen tehtävällä ei näin ole vaikutusta nykyiseen valvontaviranomaisten valvontatehtäviin. Tuoteyhteyspisteen tehtävä olisi käsitellä erilaisia talouden toimijoiden ja viranomaisten yhteydenottoja, avustaa ja neuvoa sekä siirtää tarvittaessa hallintolain mukaisesti asiat käsiteltäväksi toimivaltaiselle viranomaiselle.

Vastavuoroisen tunnustamisen asetuksessa säädetty tiedotusvelvollisuus lähenee asiallisesti hallintolain (434/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) velvollisuuksia. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 20 §:ssä puolestaan säädetään viranomaisen velvollisuudesta tuottaa ja jakaa tietoa.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Uusia tehtäviä on eritelty tarkemmin vaikutukset viranomaisten toimintaan -jaksossa.

4 d §. *Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 d § toimivaltaisista viranomaisista eräissä tapauksissa. Jalkinemerkintädirektiivin 2 artiklassa tarkoitettuna viranomaisena ja tekstiilimerkintäasetuksen 18 artiklan mukaisena markkinavalvontaviranomaisena toimisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2021. Sen 1 §:n 4 momentin sekä 4 d §:n ehdotetaan kuitenkin tulevan voimaan vasta 16.7.2021. Lain 4 c §:n ehdotetaan tulevan sovellettavaksi 16.7.2021 alkaen.

Markkinavalvonta-asetuksen soveltaminen alkaa pääosin 16.7.2021, mutta asetuksen 29-33 ja 36 artiklaa sovelletaan jo 1.1.2021 alkaen. Asetuksen 29-31 artikloissa säädetään unionin verkostosta, jonka toimintaan yhteyspiste osallistuu edustaen jäsenvaltion markkinavalvontaviranomaisten ja ulkorajavalvontaviranomaisten asetuksessa tarkoitettua yhteensovitettua kantaa. Verkoston on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2021 alussa, kun sitä koskevia artikloja aletaan soveltaa. Jotta voidaan varmistaa yhteyspisteen mahdollisuudet toimia verkoston jäsenenä ja edustaa kansallisten valvontaviranomaisten yhteensovitettua kantaa, yhteyspistettä ja sen toimivaltuuksia sekä markkinavalvonnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten on perusteltua tulla voimaan 1.1.2021. Euroopan komissio on pyytänyt jäsenvaltioita ilmoittamaan yhteyspisteen tiedot alustavasti 30.6.2020 mennessä.

Tuoteyhteyspisteen tehtävää koskevaa 4 c §:ää ehdotetaan sovellettavaksi 16.7.2021 alkaen. Tehtävä siirtyisi tuolloin työ- ja elinkeinoministeriöstä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tehtävän siirtyminen on perusteltua toteuttaa samaan aikaan, kun tuoteyhteyspisteen tehtävät laajenevat ja muuttuvat markkinavalvonta-asetuksen ja SDG-asetuksen soveltamisen myötä.

Jalkinemerkintädirektiivi sekä tekstiilimerkintäasetus kuuluvat markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan. Markkinavalvonta-asetuksen soveltaminen näiden tuoteryhmien valvontaan alkaa 16.7.2021, joten tässä esityksessä ehdotetun kansallisen valvontatehtävän siirron on perusteltua tulla voimaan samaan aikaan.

9 Toimeenpano ja seuranta

Yhteyspisteeseen tulevien yhteydenottojen määriä tai rajat ylittävään yhteistyöhön liittyvien keskinäisten avunantopyyntöjen määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida, sillä tehtävä on uusi myös EU-tasolla. Markkinavalvonta-asetuksessa tehostetaan ja vahvistetaan markkinavalvontaviranomaisten rajat ylittävää yhteistyötä sekä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteistyömenettelyjä Euroopan unionin alueella. Yhteyspisteen tehtävä on auttaa ja tukea markkinavalvontaviranomaisia ja Tullia tässä yhteistyössä, koordinoida yhteistyötä ja yhteensovittaa kantoja. Yhteyspisteen tehtäviä sekä resurssitarpeita tulisikin tarkastella uudelleen, kun toiminta on päässyt käyntiin ja siitä on saatu riittävästi kokemuksia.

Tekstiili- ja jalkinemerkintöjen valvonnan toteutumista seurataan vuosittain työ- ja elinkeinoministeriön ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulossopimusneuvottelujen yhteydessä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulosohjauksen yhteistyöryhmä seuraa viraston uusien tehtävien hoitamista ja resurssien riittävyyttä.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Valmistelussa tai eduskunnan käsittelyssä on tällä hetkellä useita hallituksen esityksiä, joissa ehdotetaan muutettavaksi markkinavalvontalain 1 §:ää, joka koskee lain soveltamisalaa. Markkinavalvontalaki on yleislain luonteinen ja horisontaalinen markkinavalvontaa koskeva laki, jota sovelletaan 1 §:ssä mainituissa laeissa tarkoitettujen tuotteiden valvontaan. Markkinavalvontalain soveltamisalan laajentaminen koskemaan uusia lakeja ja tuotesektoreita on kannatettavaa erityisesti markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanoa ajatellen ja kansallisen markkinavalvontasääntelyn yhdenmukaistamiseksi. Tästä johtuen markkinavalvontalain 1 §:ään kohdistuu muutostarpeita useissa esityksissä.

Markkinavalvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan myös kansallista täydentävää sääntelyä. Asetuksen soveltaminen alkaa pääosin 16.7.2021, mutta joiltain osin jo 1.1.2021. Markkinavalvonta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano edellyttää tässä esityksessä ehdotettavan yhteyspistettä ja tuoteyhteyspistettä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta täydentävää kansallista sääntelyä. Täydentävää sääntelyä on perusteltua antaa vaiheittain. Tässä esityksessä esitetään kansalliseen sääntelyyn niitä muutoksia, joilla on budjettivaikutuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen alkaessa. Markkinavalvonta-asetuksesta johtuvaa muuta täydentävää sääntelyä on tarkoitus antaa eri hallinnonalojen sektorikohtaisista tarpeista johtuen osittain jo syyskauden 2020 aikana. Pääasiallisesti asetuksen täytäntöönpanon edellyttämät hallituksen esitykset on kuitenkin tarkoitus antaa mahdollisimman yhtä aikaa pakettina kevätistuntokaudella 2021. Seuraavassa on kuvattu tämänhetkinen arvio.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle Euroopan unionin siviili-ilmailun turvallisuutta koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 41/2020 vp) ehdotettiin lisättävän ilmailulaki markkinavalvontalain soveltamisalaan. Laki 573/2020 vahvistettiin 26.6.2020 ja lakimuutos tulee voimaan 1.1.2021 lukien. Syysistuntokaudella 2020 (vko 36) annettiin hallituksen esitys eduskunnalle aerosolien vaatimustenmukaisuutta koskevaksi laiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 121/2020 vp). Esityksessä ehdotetaan lisättävän uusi laki aerosolien vaatimustenmukaisuudesta markkinavalvontalain soveltamisalaan. Lain esitetään tulevan voimaan mahdollisimman pian. Liikenne- ja viestintäministeriön valmistelussa on hallituksen esitys eduskunnalle ajoneuvolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi, joka on tarkoitus antaa tämän esityksen kanssa samaan aikaan (vko 41).

Lisäksi tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriössä on valmistelussa tähän lakiesitykseen liittyvä esitys tekstiili- ja jalkinemerkintöjen vaatimustenmukaisuutta koskevaksi uudeksi laiksi, joka on tavoitteena antaa eduskunnalle keväällä 2021, sisäministeriössä esitys pelastustoimen laitteista annetun lain (10/2007) uudistamisesta sekä liikenne- ja viestintäministeriössä esitys vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) kokonaisuudistamisesta. Näissä valmistelussa olevissa hallituksen esityksissä on myös tarkoitus esittää muutosta markkinavalvontalain soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä on valmistelussa muut markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarpeelliset muutokset markkinavalvontalakiin. Näitä muutoksia on tarkoitus esittää myöhemmässä vaiheessa, keväällä 2021.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Momentille 32.01.08 Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2v) esitetään kansallisen markkinavalvonnan yhteyspisteen ja tuoteyhteyspisteen perustamiseen sekä tekstiili- ja jalkinemerkintöjä koskevan markkinavalvonnan siirtämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon ja valvonnan tehostamisesta aiheutuviin kuluihin yhteensä 246 000 euroa vuodelle 2021, minkä jälkeen vuositason kustannusvaikutus vuodesta 2022 alkaen on 365 000 euroa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Pykäläehdotuksissa kyse on viranomaistehtävistä. Koska viranomaisten toimivallasta tulee säätää laissa, ehdotetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle asetettavista uusista tehtävistä säädettäväksi markkinavalvontalain uusissa 4 a ja 4 c—d §:ssä.

Perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetään julkisen vallan lakisidonnaisuus ja lainalaisuus. Sen mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, joten tehtävän osoittamisesta virastolle tulee säätää kansallisesti. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 119 §:ssä säädetään valtionhallinnosta. Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 b §:n 3 momentissa säädetään toimivallanjaosta, kun Euroopan unionissa tehtyjä päätöksiä pannaan täytäntöön. Jos jäsenvaltio yhteisön oikeuden mukaan voi nimetä vain yhden hallintoviranomaisen sellaisessa tilanteessa, jossa sekä maakunnalla että valtakunnalla olisi toimivaltaa, viranomaisen nimeäminen kuuluu valtakunnalle. Tämän viranomaisen sellainen päätös, joka muutoin kuuluisi maakunnan toimivaltaan, tulee tehdä maakunnan hallituksen esittämän kannan mukaisesti. Sitä vastoin itsehallintolain 32 §:n mukaista sopimisasetusta ei tarvita tässä tilanteessa, vaikka se on säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan mahdollista.

Nyt taustalla oleva Euroopan unionin markkinavalvonta-asetus edellyttää yhden keskitetyn yhteyspisteen nimeämistä. Näin ollen yhteyspisteen määrääminen on valtakunnan toimivaltaan kuuluva asia. Yhteyspisteen tehtävien hoitaminen ei lähtökohtaisesti edellytä hallintopäätösten tekemistä. Kuitenkin jos Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tekemässä maakunnan toimivaltaan kuuluvia päätöksiä, on sen oltava yhteydessä maakunnan hallitukseen.

Jäsenvaltio voi sen sijaan nimetä alueellaan useita tuoteyhteyspisteitä. Tämänhetkisen arvion mukaan myös Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan voisi kuulua oman tuoteyhteyspisteen perustaminen, ellei maakuntahallintoon kuuluvaa tehtävää siirretä valtakunnan viranomaiselle.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 503/2018 ja 537/2020, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a—4 d § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

— —

Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*, 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta yhteyspisteestä sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitetusta tuoteyhteyspisteestä.

Tässä laissa säädetään myös toimivaltaisista viranomaisista seuraavien säädösten mukaisissa asioissa:

1) kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/11/EY, jäljempänä *jalkinemerkintädirektiivi*;

2) tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1007/2011, jäljempänä *tekstiilimerkintäasetus*.

4 a §

Markkinavalvonnan yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Yhteyspisteen tehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksessa.

Markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi yhteyspiste koordinoi markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja auttaa markkinavalvontaviranomaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteyspiste vastaa markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan valmistelusta. Yhteyspisteen tehtäviin kuuluu lisäksi laatia kansallinen markkinavalvontastrategia yhteistyössä 4 b §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän kanssa.

Yhteyspiste toimii yhteistyössä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa. Yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat. Markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin tulee tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §

Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä

Markkinavalvonnan yhteyspisteen yhteydessä toimii markkinavalvonnan yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea yhteyspistettä markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinoinnissa ja markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun yhteensovitetun kannan valmistelussa. Yhteistyöryhmä osallistuu kansallisen markkinavalvontastrategian valmisteluun.

Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset ja Tulli. Yhteistyöryhmässä voi olla edustettuna myös muita viranomaisia.

Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii yhteyspisteen edustaja ja se kokoontuu tarvittaessa.

4 c §

Tuoteyhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuna tuoteyhteyspisteenä.

4 d §

Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa

Jalkinemerkintädirektiivin ja tekstiilimerkintäasetuksen mukaisissa asioissa valvontaviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 1 §:n 4 momentti ja 4 d § tulevat kuitenkin voimaan vasta 16 päivänä heinäkuuta 2021. Lain 4 c §:ää sovelletaan vasta 16 päivästä heinäkuuta 2021.

Helsingissä 5.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

Liite
Rinnakkaisteksti

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 503/2018 ja 537/2020, uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin uusi 4 a—4 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Soveltamisala	*Soveltamisala*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	*Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä **markkinavalvonta-asetus**, 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta yhteyspisteestä sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä **vastavuoroisen tunnustamisen asetus**, 9 artiklassa tarkoitetusta tuoteyhteyspisteestä.*
	Tässä laissa säädetään myös toimivaltaisista viranomaisista seuraavien säädösten mukaisissa asioissa:
	1) kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen jalkineiden pääasiallisissa ainesosissa käytettäviä materiaaleja koskevia merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä an-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*nettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/11/EY, jäljempänä **jalkinemerkintädirektiivi**;*

*2) tekstiilikuitujen nimityksistä ja niitä vastaavista tekstiilituotteiden kuitukoostumuksen selosteista ja merkinnöistä sekä neuvoston direktiivin 73/44/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/73/EY ja 2008/121/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1007/2011, jäljempänä **tekstiilimerkintäasetus**.*

4 a §

Markkinavalvonnan yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Yhteyspisteen tehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksessa.

Markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi yhteyspiste koordinoi markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja auttaa markkinavalvontaviranomaisia kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteyspiste vastaa markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin yhteensovitetun kannan valmistelusta. Yhteyspisteen tehtäviin kuuluu lisäksi laatia kansallinen markkinavalvontastrategia yhteistyössä 4 b §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän kanssa.

Yhteyspiste toimii yhteistyössä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kanssa. Yhteyspisteen tulee toiminnassaan ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kannat. Markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin tulee tehdä yhteistyötä yhteyspisteen kanssa.

4 b §

Markkinavalvonnan yhteistyöryhmä

Markkinavalvonnan yhteyspisteen yhteydessä toimii markkinavalvonnan yhteistyöryhmä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea yhteyspistettä markkinavalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön koordinoinnissa ja markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun yhteensovitetun kannan valmistelussa. Yhteistyöryhmä osallistuu kansallisen markkinavalvontastrategian valmisteluun.

Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset ja Tulli. Yhteistyöryhmässä voi olla edustettuna myös muita viranomaisia.

Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii yhteyspisteen edustaja ja se kokoontuu tarvittaessa.

4 c §

Tuoteyhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii vastavuoroisen tunnustamisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuna tuoteyhteyspisteenä.

4 d §

Toimivaltainen viranomainen eräissä tapauksissa

Jalkinemerkintädirektiivin ja tekstiilimerkintäasetuksen mukaisissa asioissa valvontaviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 1 §:n 4 momentti ja 4 d § tulevat kuitenkin voimaan vasta 16 päivänä heinäkuuta 2021. Lain 4 c §:ää sovelletaan vasta 16 päivästä heinäkuuta 2021.
